

Runesten og Vilde Fugle

Planlæg din rute

Ruten er **ca. 5 - 20 km.**

Vejledende tid **1-2 dage**

**Turen egner sig for familier,
venner og par.**

Oplev fantastiske levn fra vikingetiden, et enestående naturreservat og vær Robinson Crusoe på en uberørt ø.

Se Danmarks længste runeindskrift ved Glavendrup, det fantastiske fuglereservat ved Gyldensteen Strand og den ensomt beliggende, uberørte Æbelø. Turen henvender sig til vandrere, naturelskere, familier, venner og kærester. Hvis man ikke er godt gående, vil vi anbefale at tage Glavendrup og Fuglereservatet, da turen ud til Æbelø kan være krævende. Som en afstikker kan man besøge det eventyrlige Harritslev Slot.

Hvis man besøger Æbelø vil vi anbefale, at man afsætter 2 dage til hele turen således,

at man har en hel dag på Æbelø. Ellers kan runestenen og fuglereservatet besøges på en halv til en hel dag. Det er en kombineret bil- og gåtur, men hvis man er i god form, kan den også tages på cykel.

Nico, Wikipedia

Rute introduktion

Turen starter ved den store runesten ved Glavendrup, som har Danmarks længste runeindskrift. Herfra fortsætter I til det smukke naturreservat ved Gyldensteen Strand og til sidst den enestående Æbelø. Turen egner sig for familier, venner og par.

Turen ud til Æbelø er ikke for gangbesværede. Den er lang og krævende, da man skal vandre det meste af vejen, så hvis I ikke har mod på det, kan I i stedet tage en afstikker til Harridslevgård Slot, som har Danmarks største privatejede riddersal.

Turen tager en hel dag, men den kan med fordel strækkes over to dage, fx med overnatning i de gode shelter forhold ved Glavendrup, og hvor andendagen afsættes til udforskning af Æbelø.

Rutekort

 Rute

 Vej

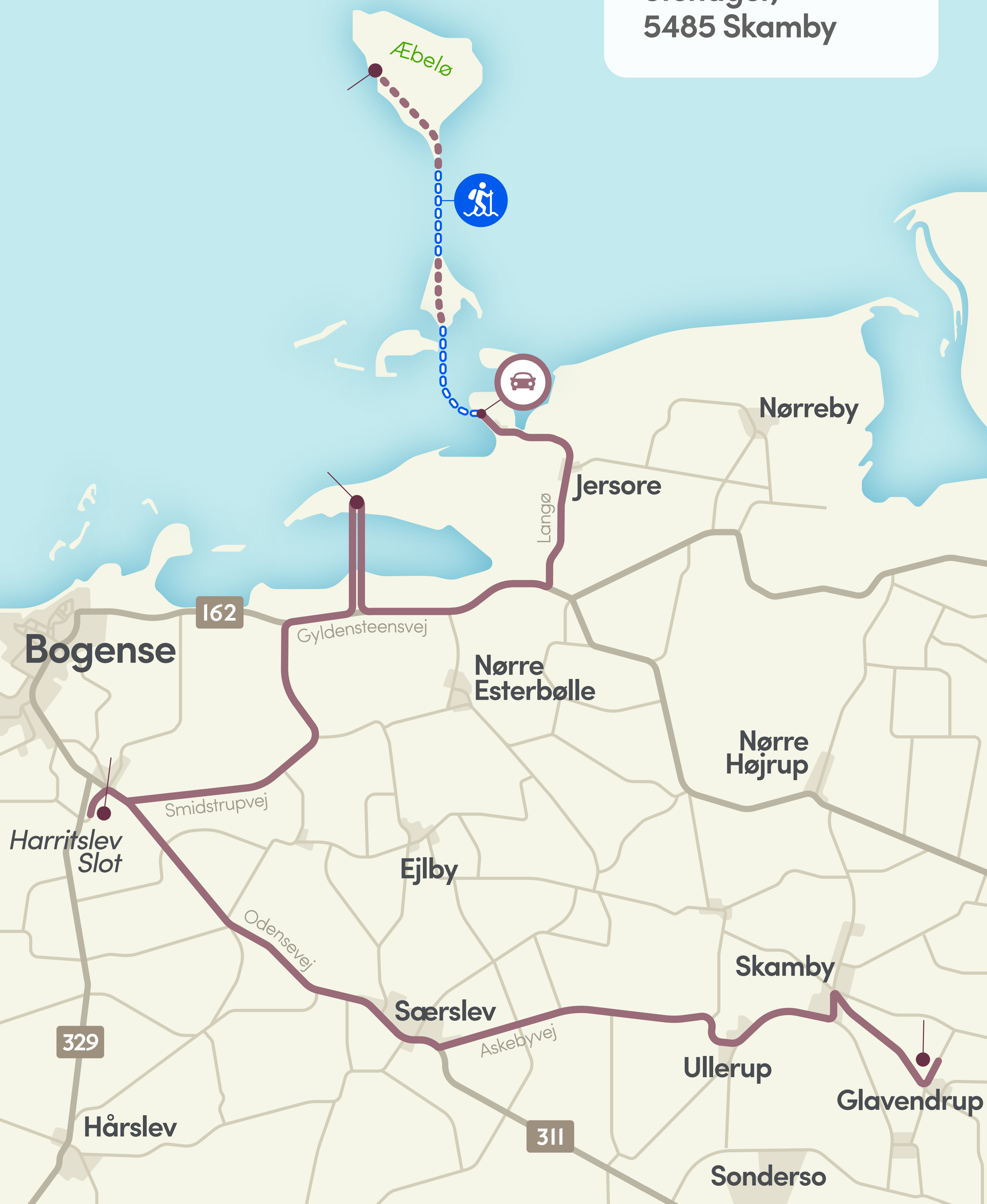
 Interessepunkt

 Valgfrit punkt

 Gangsti betinget af tidevandet

Start adresse

**Stenager,
5485 Skamby**

Vælg et interessepunkt

Glavendrup

Danmarks længste runeindskrift

Stenager, 5485 Skamby

Første stop er den gigantiske runesten ved Glavendrup, der markerer stævnen i et 50 meter langt begravelses anlæg fra vikingetiden. Hvis man vil opleve stedet ved nattetid, kan man booke et shelter. Der er også mulighed for at gå på toilet og lave mad som kan spises i en åben spisesal.

<https://bookenshelter.dk/fyn/shelterplads/glavendruplunden/>

Mellem Søndersø og Otterup findes et af Danmarks mest bemærkelsesværdige fortidsminder: skibssætningen og runestenen ved Glavendrup. Dette store anlæg blev opført mellem 900 og 950 til minde om en mand ved navn Alle Sølve, som må have været en af vikingetidens mest betydningsfulde mænd.

Skibssætningen var glemt gennem mange år og blev først genfundet i 1806 og herefter restaureret i 1892-93 og igen i 1958, hvor det hele blev gravet ud og genopført. Den ældste del er en lille 3000 år gammel gravhøj fra ældre bronzealder, der har dannet udgangspunkt for anlægget. Herfra har man med store marksten – bautasten – bygget omridset af et langt skib, som er 51 meter langt og 12 meter bredt, men oprindeligt var anlægget lidt større. I den anden ende, i skibets stævn, placeredes en ca. syv ton tung, næsten tre m høj sten med en indhugget runeindskrift om den, det hele blev bygget til. Ikke bare stenens størrelse var markant. Den store sten havde også adskillige indhuggede, skålformede, fordybninger fra bronzealderen.

Efter runestenen var fundet i 1806, lå den ned indtil 1864, hvor den igen rejstes ganske tæt på det sted, hvor den oprindeligt havde stået, men nu hævet op på en lille høj. Denne høj fandtes næppe i den oprindelige skibssætning, men anledningen til både rejsningen og højen var, at Danmark havde tabt slaget ved Dybbøl Banke (2. Slesvigske Krig), og Sønderjylland var blevet tysk.

Indskriften på runestenen er med sine 210 tegn Danmarks længste. Runerne er fordelt på stenens tre sider.

På den vigtigste side fortælles:

RAGNHILD SATTE DENNE STEN EFTER
ALLE SØLVE, VIERNES GODE, HIRDENS
HÆDERUÆRDIGE THEGN

Teksten fortsætter på næste side:

ALLES SØNNER GJORDE DISSE KUMLER EFTER
DERES FAR OG HANS KONE EFTER SIN MAND,
MEN SOTE RISTEDE DISSE RUNER EFTER SIN
DROT. THOR VIE DISSE RUNER

Og på sidste side:

TIL RÆTE BLIVER DEN, SOM AILTI DENNE STEN
ELLER DRAGER DEN EFTER EN ANDEN

Formålet med hele anlægget har været, at lave et virkeligt storslået mindesmærke over en af egnens - måske hele rigets - mægtigste mænd. Ved udgravningerne i 1958 fandtes spor af ni begravelser indenfor skibssætningens sider. Om disse indeholdt Alle Sølve vides ikke, men de var ikke særligt rige, så måske er han begravet et andet sted.

Vi ved heller ikke, hvem Alle Sølve var, men der er ingen tvivl om, at han og hans kone Ragnhild, der rejste stenen sammen med hans sønner, tilhørte datidens magtelite. Runerne fortæller os, at Alle Sølve ledte offerhandlinger (viernes gode), altså var en slags præst, men også at han var hirdens dvs. hærens thegn. Ordet thegn kan ikke oversættes til nudansk, men der er enten tale om en mand med betydelige jordbesiddelser eller en, som har bestyret en stor del af kongens jord. Med sin hær/hird har han kunnet og skullet forsvare området og indsamle

afgifter til kongen. Hæren har måske også været brugt til vikingetogter til udlandet. Kumler betyder mindesmærker og drot hersker – en der havde en hær. Runeristeren (dvs. den der indhuggede runerne i stenen) Sote har sikkert været en del af denne hær, og hans specielle evner som runekyndig betød, at han som den eneste fra hirden blev nævnt på stenen. At runerne vies til guden Thor hænger måske sammen med, at det især var denne gud blandt de mange nordiske guder, Alle og Ragnhild syntes bedst om.

Sidste sides tekst er en beskyttelse mod tyveri og hærværk, og mod at stenen evt. skulle blive brugt som mindesmærke for en anden. "Aitli" betyder sikkert ødelægge medens ordet "ræte" ikke kan oversættes direkte, men det er en tilstand, man kommer i, hvis man

ødelægger anlægget, og den har næppe været behagelig.

Både Ragnhild og runeristeren Sote genfinder vi på en formodentlig lidt ældre runesten fra Tryggevælde Å på Østsjælland. Sote har også hugget runer (over sin egen bror) på en tredje sten fra Rønninge Kirke mellem Odense og Nyborg. Ragnhild må have været gift mindst to gange, idet hun rejser Tryggevælde Å runestenen som en mindesten over hendes mand Gunulv.

Skibssætninger som Glavendrup rejstes kun for de rigeste og mest magtfulde personer i vikingetiden. Kombinationen med runestenen viser dette med al tydelighed. At skibe blev forbundet med rejsen til dødsriget kendes både fra de nordiske sagn og fra andre grave rundt om i Skandinavien. Skibet kunne enten være af sten sat i en skibsform, eller mere konkret ved at man trak et træskib på land og foretog begravelsen heri og evt. byggede en høj over det. Ladby skibsgraven ved Kerteminde kun ca. 20 km mod øst er et godt eksempel. Skibet skulle transportere den døde fra de levendes verden til dødsriget.

Glavendrup – en national mindelund

Når man i dag besøger fortidsmindet ved Glavendrup ligger det beskyttet i en lille lund af træer, og rundt omkring ses mindesmærker for forskellige begivenheder fra Danmarkshistorien. Som nævnt rejstes runestenen på sin lille høj i 1864 efter tabet af Sønderjylland. I 1906 havde lokale kræfter dannet foreningen Glavendruplund, som anlagde den nuværende lund rundt om anlægget med henblik på – med det anseelige og vigtige fortidsminde som centrum – at danne et nationalt mindested,

hvor egnens befolkning kunne samles på de nationale mindededage bl.a. fester på Grundlovsdag, og som også kunne bruges i andre folkelige sammenhænge bl.a. til gymnastikopvisninger. Til disse forsamlingsformål blev der bygget hal af træ med plads til 800 siddende gæster. Den indviedes sammen med resten af mindelunden 5. juni 1915, hvor der også rejstes en mindesten for Grundloven med kongens navnetræk (Christian d. X.).

Mindelunden var meget brugt i årene herefter. Der rejstes også flere mindesten bl.a. for Genforeningen i 1920, for 900 året for Ansgars ankomst (og dermed Kristendommen) til Danmark i 1926, for 400 året for Reformationen i 1936, og endelig blev der i 1946 rejst en mindesten for befrielsen efter 2. Verdenskrig.

I 1960'erne gik det tilbage, både med antallet af deltagere både til Grundlovsfester og gymnastikopvisninger. Træhallen blev revet ned, og kommunen overtog vedligeholdelsen af både fortidsminde og mindelund.

Vikinger ved Galgedil

Ikke langt fra Glavendrup lige vest for Otterup findes en bakke kaldet Galgedil. Der er ikke meget at se i dag, så man behøves ikke at tage derud. Her er der udgravet 61 individer fra perioden mellem 880 og 1060, og nogle af dem kan sagtens have kendt Alle og Ragnhild. Ja måske endda været med i Alles hær. Tre af dem var nemlig krigere med tandtatoeringer. Det var vandrette riller, som man filede ind i fortændernes emalje, og som kendes fra andre krigergreve i både Skandinavien, og det område vikingerne besatte, bl.a. England.

Harridslevgård Slot

Som en afstikker kan man besøge det enestående herregårdsmiljø omkring Harridslevgård Slot, der byder på sørøverhistorier og Danmarks største riddersal i privateje. Det er en god ide at ringe i forvejen, så man er sikker på, at herregården er åben. Det tager cirka en time at se herregården.

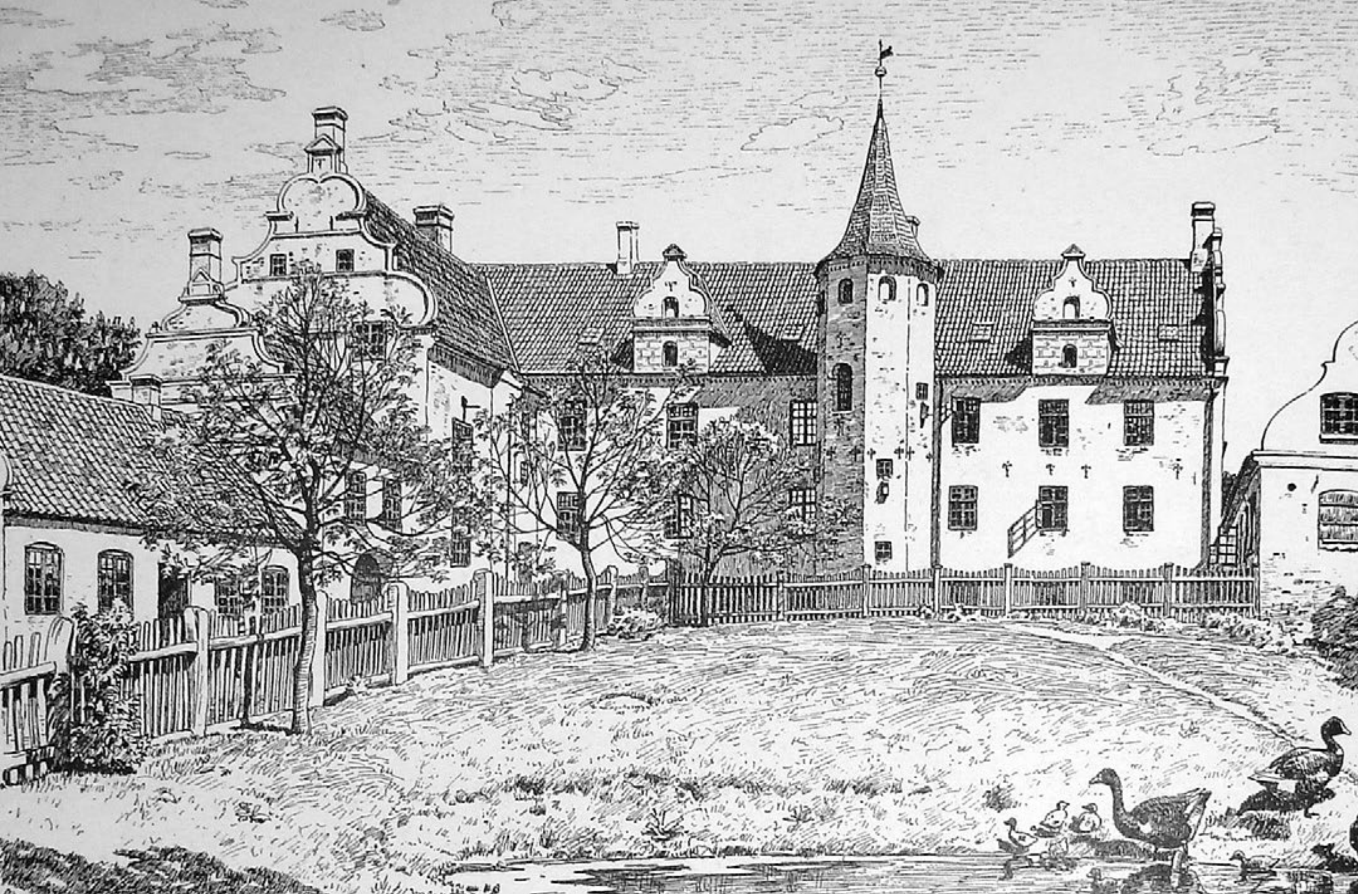
Harridslevgårds historie kan følges tilbage til 1200-tallet. Således kaldes gården "Haræslef" i Kong Valdemars Jordebog (fortegnelse over hans ejendom) fra 1231 og er en del af kongens jorder. I middelalderen har gården dog et noget plettet ry. Den betegnes som et tilholdssted for sørøvere eller rettere sagt riddere, der ernærede sig som sørøvere. På den tid kunne man sejle til gården via en vig vest for Bogense, så havet gik helt ind til gården, så man herfra havde et fint udsyn over havet og den forbi-sejlende trafik. På slotstårnet havde man øverst oppe anbragt jernkroge, som man hængte lygter i, så

skibene troede, at det var et fyrtårn. I mørket sejlede de derfor tæt på land og gik på grund. Så kunne sørøverne på Harridslevgård let gå ombord og røve.

Engang var det blevet så slemt med røverierne fra Harridslevgård, at egnens beboere klagede til kongen. Han rejste straks af sted med sin hær, og da de nåede frem, gik han fredeligt ind på borgen og bad om husly for sig og sine mænd.

Røverridderne modtog gæsterne med venlighed, og, da det jo var kongen selv, blev det bedste, som huset formåede, sat frem for gæsterne. Kongen frygtede dog, at maden kunne være forgiftet, og da alle var bænket om bordet, således at der ved siden af hver røver sad en af kongens soldater, gjorde kongen tegn til sine folk, at de skulle angribe. Hver soldat greb nu sin dolk og stak den i hver sin røver. På den måde blev hele røverbanden udryddet. Og kongen mistede ikke en eneste mand.

Der er ikke mange spor af røverne i dag, men en tjenestepige, der arbejder på Harridslevgård i 1800tallet fortalte, at man

i hendes tid fandt en lem i muren, og da den blev åbnet, viste det sig, at der bagved fandtes et stort rum med menneskeskeletter. Det skulle efter sigende være de folk røverne røvede og herefter slog ihjel.

I 1589 overtog Ridsråd Breide Ratzau ridderborgen, som han rev ned, og i 1606 stod den nuværende renaissancebygning klar i tre etager og med det store flotte ottekantede trappetårn ud til borggården. Man mener, at det er den italienske arkitekt Dominicus Baetiaz, der stod for byggeriet. Baetiaz byggede talrige slotte på Fyn bl.a. Holckenhavn, Arreskov, Lykkesholm og dele af Nyborg Slot. Renaissance-slottet er bygget

ovenpå de middelalderlige kældre fra den tidligere borg.

Hovedportalens sandstensplader mellem de to sandstensskulpturer bærer Breide Rantzaus og hans tre hustruers navne og byggeåret 1606. Senere blev bygningerne kalket hvide, men de er nu ført tilbage deres oprindelige udseende. Slottet udgør i dag en spændende kulturhistorisk helhed med masser af oplevelser og en kæmpe stor riddersal (dens trætrøste i privat eje), en middelalderkælder med hvælvede lofter og en 1550 kvadratmeter stor hovedbygning. Harridslevgård er privatejet og er især åbent i sommerhalvåret.

Gyldensteen Strand

Et fantastisk naturreservat

Der er højt til himlen, store vidder, flokke af fugle, sæler der soler sig i vandkanten og solblink i lagunen. Gyldensteen Strand er et fantastisk naturområde, som kan måle sig med de smukkeste steder på Fyn. Det var engang kystområde, men blev inddæmmet til landbrug. Nu er digerne væk og den enestående natur genoprettet. Det er svært at beskrive, hvor overvældende skøn Gyldensteen Strand er at se - og hvor overrasket man bliver første gang man kommer her. Her er du lige under himmelen og midt blandt fuglene.

Det er en stor naturoplevelse at besøge Gyldensteen Strand, som er Fyns største naturgenopretning. Det 616 ha store område var tidligere inddæmmede marker og landbrugsjord, men nu er digerne væk, og vandet og dets rige dyreliv er kommet tilbage. Det er fonden Aage V. Jensen Naturfond, som har købt området og genskabt en lavvandet kystlagune, ferskvandssø og en rørskov.

Der er gode vandrestier, hvor I kan bevæge jer omgivet af den vidunderlige natur. Der er opstillet to fugletårne, hvorfra I kan betragte dyrelivet, som uforstyrret udfolder sig omkring jer. I må gerne tage madkurven med, og slå jer ned i Naturrummet, som er et åbent rum med tag, borde og bænke. Der er også adgang til toiletter.

Tærskeladen

Hver søndag kl. 13.00–15.00 fra midten af maj til slutningen af august er der åbent i Tærskeladen, som ligger ved parkeringspladsen. Her står frivillige klar til at fortælle om området, og I kan låne fangstnet, fangstbakker og mikroskoper.

I Tærskeladen kan I også se Holger Garnaks imponerende stensamling med sten fra Æbelø lige over for Gyldensteen Strand.

Guidet tur

Har I lyst til en guidet tur på Gyldensteen Strand, kan I hyre en guide, der vil tage jer med på en tur. Kontakt VisitNordfyn på tlf. 6481 2044 eller send en mail til info@visitnordfyn.dk for at få kontakt til guiderne.

Æbelø

Leg Robinson Crusoe for en dag og udforsk den øde ø ud for Nordfyns kyst. Det er ikke farligt - så længe du følger de gode råd, kan du få en dejlig oplevelse i den skønne natur.

Æbelø er et enestående stykke uberørt natur. Hvis du er stille, kan du se dådyrene og muflonerne, der bor på øen, og måske er du oven i købet heldig nok til at se de imponerende havørne.

I dag er Æbelø et naturreservat, og naturen får lov til at passe sig selv og blive til urskov. Her bor havørne, dådyr og mufloner og

mange sjældne insekter og fugle – husk at tage kikkerten med! Æbelø er også en fantastisk fiskeplads hele øen rundt.

Æbelø var før dækket af skov, og her har også været landbrug. Engang boede her mere end 40 mennesker, og du kan stadig se hovedgården Æbeløgård og fyrtårnet samt ruinerne af de andre huse. Langs med kysten er der en fantastisk udsigt. Når du går tur langs kysten på Æbelø, ser du, at klinterne med træer skrider ned i havet. Det er det plastiske Æbelø-ler, der gør, at jordlagene glider fra hinanden. Her er nok at se på – pak en madkurv og tag ud på en dejlig vandretur! Du kommer til Æbelø ved at gå fra parkeringspladsen på Lindøhoved og gennem vandet ud mod Æbelø Holm. Der er pæle i vandet, der viser den retning, du skal gå. Du går ca. 45 minutter gennem vandet, til du

kommer til Æbelø Holm, der er den lille ø før Æbelø. Herefter skal du gå over Æbelø Holm, og så er der ca. 20 minutters gang gennem vand - og så er du på selve Æbelø. Du kan skrive Lindøhoved 60 på din GPS, så kommer du til parkeringspladsen ved Lindøhoved. Turen til Æbelø tager mindst halvanden time gennem vand, på sandbund og stenbund, og på grusveje og stier på Æbelø Holm og selve Æbelø.

Det kræver god kondi at gå turen. Turen til Æbelø er ikke egnet for folk, der er dårligt gående eller har problemer med helbredet. Det er vigtigt, at du har sko eller sandaler, du kan gå i både på tør grund og i vandet. Du går på sandbund i vandet mellem Lindøhoved og Æbelø Holm, og her behøver du ikke sko

på - der er dog sten og muslingeskaller i sandet. Så kommer du til Æbelø Holm, hvor du har brug for dine tørre sko. Mellem Æbelø Holm og selve Æbelø går du på stenbund i vandet, og her er det en rigtig god idé at have sko på.

Når du kommer til Æbelø, kan du lade skoenen tørre. Det kan ikke betale sig at tage gummistøvler på, for du kan regne med, at der er så meget vand og bølger, at der kommer vand i.

Teksten om Æbelø er skrevet af VisitNordfyn.dk

Turen ender her!

Men der er meget mere at opleve.

Hvis I har lyst til at fortsætte udforskningen af vikingetidens Fyn, kan I prøve ruten Vikingemagt & Kirker (rute 4), som også byder på smukke landskaber.

Men I kan også se de mange andre ruter på Fyn, der byder på mange forskellige oplevelser.

Der er gåture, cykelture, bilture, og tur med skinnecykel. Der er ruter for familier, venner, kærester og dem, der vil udforske på egen hånd. På næste side kan I se et kort med de andre ruter på Fyn, og hente dem ned I gerne vil prøve idag eller en anden gang.

Tak for nu!

Alle ruter

Se alle ruterne på Fyn nedenfor, besøg vores hjemmeside for flere detaljer!

www.fynskefodspor.dk